

Uznávám kvality předloženého textu, ale nezdá se mi, že se věc (v tomto znění) hodí pro film. Malba duševních stavů, utajovaná trýzeň, podezřívání a všechna ta do člověka obrácená dramatická je cítěna jen herecky. — Aby ji mohl film účelně demonstrovat, je třeba i dějové konstrukce.

Rovenského cesta od viny k odpuštění a k míru je pro dramatika příliš přímá. — Pro herce by byla veliká, pro obecenstvo dlouhá a pro režiséra by znamenala řadu detailů šubajících se tváří a podmračených čel.

Preludium je traktováno s vážnou pravdivostí (jediné příkladně hodná dítka připomínají trochu omšelé povídkové vzory), jeho účinnost je stupňována chórem klepen a namnoze dosahuje básnického efektu. — Podobnou práci nelze odmítnouti. Doporučuji tedy, aby byl text doplněn nějakou dramatickou akcí. Nejvíc nasnadě je toto řešení: Ženin poklesek by dohnal manžela k činům, které ohrozí nejen klid, ale sám život rodiny. Žena — vyburcována ze své pasivity — by odpověděla skutkem, kterým by se vykoupila a kterým by zabránila již jistému neštěstí.

Dovolují si navrhnouti, aby Preludium doplnil bratr autorův. Je to člověk hluboce zasvěcený do uměleckých disciplín. — Jde o B. Rovenského, překladatele a gymnasiálního profesora v Českém Brodě.

Mám dojem, že jde o příhodu, která je vymalována velmi pěkně a s velkou znalostí všech dramatických prostředků. — Sama příhoda je bohužel nevýznamná a nedramatická. Scenáristé pomáhají chabému tématu co nejvynalézavěji: shakespearovskými analogiemi, zlověstným sborem klepařským, zvukem varhan, dětskými hlásky, nočním lokálem atd. Připravili znamenité situace pro herce, zvolili filmově účinná prostředí, evokují baladickou náladu, ale marné lásky snahy, čím je jejich práce přesnější, tím více si uvědomujeme nepřítomnost dramatického činu. Kdyby bylo podobnou jemností vybaveno skutečné drama, mohli bychom si všichni gratulovat, při Preludiu budeme spíše litovati citů a sil, které se vylévají na maličké téma bez skutků. — Ono je totiž pravda, že se v této hře pranic nestane. Hrdina sice trpí, hrdinka těžce lituje svého hříchu, ale bolest a lítost — třebaš opravdové a třebaš nezměrné — nevedou v Preludiu k dramatické akci a jsou jen s velkou pečlivostí zaznamenány.

Myslím, že opodstatnění této poznámky vysvitne, projdeme-li dějovým pásmem. — Co dělá pan Vajgant? — Miluje svou ženu a své dívky. Je znepokojen klepnami a anonymním dopisem. Je utěšován, má trochu naděje a dovídá se, že byl zrazen. Tu chce zabít, chce se dát rozvést a za duševního boje a za zvuků varhan odpouští. — A co dělá paní Marta? Od počátku do konce lituje svého poklesku. — Ostatní osoby vyjadřují manželům jen svou srdečnou nebo zlomyslnou účast. — Jediné děti změnily ve hře svůj charakter: zestárly. (Jejich epizoda s koloběžkou je do dramatu zapojena jen poznámkami, že to v rodině neklape.)

To vše, co bylo uvedeno, je podle mého cítění (mimo milost náhlého závěru) pouhé preludium, po kterém by měly následovat činy. Soudím, že autor měl na mysli jen dušezpytné herecké výkony a že filmové drama nevypracoval.

V podstatě tvoří půdorys Preludia trojúhelník, jehož jedna odvěsna byla nenakreslena a zamlčena. Ta okolnost je snad původní, ale zamezuje možnost pohybu a střetnutí. Vajgant nechce o svůdci nic vědět, k nějaké pomstě se také neodhodlá a je tedy odkázán jen na hořekující pobíhání, které bude působit jako monolog, neboť Marta je odsouzena jen k lítosti, k pasivitě a k mlčení.

Vím, že je na větší zásahy pozdě, ale scénáριο je krátké, kdyby pánové Urban a Madran ukrátili řadu náladových pasáží (pouť, cesty, zákulisí, dětské hry, vinárna atd.), mohli by vsunout výjevy, kterými by se dalo ukázat, jak došlo k Martině poklesku a k proměně rodinných vztahů. Představuji si, že by ženin hřích stál mezi ní a manželem a dětmi, ba mezi ní a celou společností. Musil by mít důsledky nejen v oblasti psychologie, ale i v oblasti jednání a činů. Vposled by nemělo ve hře jít o prominutí, ale o to, aby se žena nějakým způsobem vykoupila a aby muž pochopil, že láska je víc než vzplanutí smyslů.

Chtěl bych — patrně zcela zbytečně — dát průchod svému zájmu o věc J. Rovenského tímto letným návrhem:

Šťastná rodina Vajgantova. — Klepny neprávem pomlouvají Martu. — Vajgant se doslechne o utrhačných řečech, a aby klepnám ukázal, do jaké míry své ženě důvěřuje, pozve jakéhosi lehkomyšlníka, vystrnadí děti a sám odchází. — Příhoda s koloběžkou. — Klepny. — Strážnice. — Strážník přivádí Ludvíčka do Vajgantova bytu, ale byt je na klíč zamčen a paní Marta nechce otevřít. — Klepny. — Pověst paní Marty je tentokrát právem na cucky. — Děti nejasně chápou, co se přihodilo. Matčin hrozný otřes. — Mužova důvěřivost kontrastuje s ženiným rozvratem. — Děti před Martou uhýbají a vyjadřují všechnu lásku otcí. — Klepny odeslaly dopis. — Vajgantův pracovní den a jeho pochybnosti. — Útěchy, nová jistota. — Klobouk. — Vycházka do restaurace. — Přiznání. — Ve scéně s lavičkou je Vajgant rozhodnut zabít ženu i sebe. Martu zachrání jen příchod policisty (téhož, který přivedl Pavlíčka). — Ráno ve Vajgantově bytě. — Divadlo, Shakespeare. Zoufalý Vajgant špatně pracuje, vyvolá hádku, kdekoho uráží, je vyhozen. — Scéna, za níž se děti (uhadující matčinu bolest) opět přibližují k Martě. Vejde Vajgant s vražedným úmyslem. Děti vycítily jeho zlý záměr

a v tom okamžiku chovají k otci jen zášť. Jsou zděšeny, chlapec chce v afektu vyskočit oknem a matka jej taktak zadrží. Vajgant nemá sil uskutečnit svůj úmysl, manželé se rozcházejí. — Vinárna, rozvodová smlouva. — Ráno přivádí Martina matka do divadla novou uklízečku. Je to Marta, která chce živit své děti. — Vajgant zoufale živoří. — Herečka, která kdysi Vajgantovi radila, pozoruje novou uklízečku. Vidí, že žena pracuje jen levou rukou. Herečka zjistí, že uklízečka, tj. Marta, má zlomenou a špatně obvázanou pravici. Poznává Vajgantovu ženu. — Děti se posmívají Pavlíčkovi, Pavlíček se s nimi strašně popere. — Na komisařství uvažují policisté, nemá-li chlapec býti doporučen do výchovného ústavu. — Herečka a policista hledají Vajganta. Herečka se tváří, že mu chce poradit ve věci rozvodové smlouvy. Zdůrazňuje, že musí získat Martin podpis. — Manželé se sejdou, Marta má podepsat žádost o rozvod. Zlámaná ruka. — Ukáže se, že Marta utrpěla zranění, když s ní Vajgant v oné noci zápasil a když jí smýkal (scéna u lavičky). Dále se ukáže, že Marta zranění tajila a že se zlámanou rukou udržela v okně svého synka. Preludium. — Šťastné usmíření.